

سیری منظوم در نهج البلاغه

حکومت اسلامی

www.ketab.ir

علی رجالی و مهدی میسمی

- سرشناسه : رجالی، علی، ۱۳۳۴ -
Ali, Rejali
عنوان و نام پدیدآور : سیری منظوم در نهج البلاغه: حکومت اسلامی/ علی رجالی، مهدی میسمی.
مشخصات نشر : قم: مجمع ذخایر اسلامی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۲۳۳ ص.
شابک : ۸۰۰۰۰ ریال : ۹-۰۰۰۰-۳۰۴-۶۳۳-۹۷۸
وضعیت فهرست : فیها نویسی
موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- شعر
موضوع : Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Poetry
موضوع : شعر مذهبی فارسی -- قرن ۱۴
th century ۲۰ Religious poetry, Persian --
شعر فارسی -- قرن ۱۴
th century ۲۰ Persian poetry --
شناسه افزوده : میسمی، مهدی، ۱۳۶۷ -
رده بندی کنگره : PIRA۰۵۸
رده بندی دیویی : ۲۳۱/۸۱
شماره کتابشناسی : ۱۶۵۹۳۰
ملی :
اطلاعات رکورد : فیها کتابشناسی

www.ketab.ir

کلیه ی حقوق مادی و معنوی مترتب بر این اثر متعلق به علی رجالی می باشد.

❖ سیری منظوم در نهج البلاغه؛ حکومت اسلامی ❖

« اثر: علی رجالی و مهدی مهدی »

◀ ناشر: مجمع ذخائر اسلامی

◀ محل نشر: قم

◀ سال نشر: ۱۴۰۰

◀ تیراژ: ۱۰۰ جلد

◀ چاپ: هوشنگی

◀ صحافی: نفیس

◀ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۰۴-۰۰۰-۹

◀ قیمت: ۸۰/۰۰۰ تومان

www.ketab.ir

فهرست

۷.....	پیشگفتار
۱۱.....	سرآغاز: وصیت‌نامه حضرت علی علیه السلام
۱۷.....	فصل اول: نامه حضرت علی علیه السلام به مالک اشتر
۱۸.....	حکومت اسلامی
۲۴.....	حکومت‌داری
۳۰.....	حکمرانان
۳۶.....	قوای نظامی
۴۲.....	امور قضاوت
۴۸.....	امور اقتصادی
۵۴.....	کاتبان و تجار
۶۰.....	مستمندان
۶۶.....	حقوق مردم
۷۲.....	نزدیکان حاکم
۷۸.....	خون‌ریزی
۸۴.....	عهدنامه
۹۱.....	فصل دوم: خطبه شقشقیه
۹۲.....	ردای حکومت
۹۸.....	حکومت‌داری

۱۰۳.....	آشوب و فتنه.....
۱۰۹.....	حکومت‌داری خلفا.....
۱۱۵.....	انتخاب خلفا.....
۱۲۱.....	خلافت عثمان.....
۱۲۷.....	قتل عثمان.....
۱۳۳.....	دوران حضرت علی علیه السلام
۱۳۹.....	فصل سوم: فرازهایی از خطبه اول نهج البلاغه.....
۱۴۰.....	خداشناسی.....
۱۴۶.....	نقش دین در انسان.....
۱۵۲.....	صفات خداوند.....
۱۵۸.....	ارتباط وجود و موجود.....
۱۶۴.....	جهان هستی.....
۱۷۰.....	آب حیات.....
۱۷۶.....	مقایسه انسان‌ها و فرشتگان.....
۱۸۲.....	تکامل انسان.....
۱۸۸.....	سقوط انسان.....
۱۹۴.....	ابلاغ رسالت.....
۲۰۰.....	هدایت عقل‌ها.....
۲۰۶.....	اسرار خلقت.....
۲۱۲.....	راهنمای مردم.....
۲۱۸.....	کشتی نجات.....

پیشگفتار

در سلسله بحث های استاد اخلاق حوزه علمیه قم، جناب حجة الاسلام محمد رنجبر، مباحثی در تلگرام به آدرس @mrranjbar4 در خصوص نهج البلاغه بطور منظم ارائه گردید و اخیرا به چاپ رسیده است. اینجانب مباحث ایشان را بطور مرتب پی گیری و خلاصه برداری می کردم و بعضا نکاتی که به ذهنم خطور می کرد به همراه یک رباعی در پایان هر بحث اضافه و در تلگرام و وبلاگ های خود به آدرس های زیر نشر می دادم.

<https://t.me/ziaaratjam>

9

<http://rejali2020.blogfa.com>

9

<https://blog.ir/panel/a/rejal>

کتاب اشعار "نوی دل" اثر اینجانب توسط کانون نشر پژوهش اصفهان و دفتر غزلیات "تاریخ منظوم اسلام" و چهار مصرعی های "کلید خوشبختی" که با آقای میسمی بطور مشترک توسط انتشارات مجمع ذخایر اسلامی قم در سال ۱۴۰۰ شمسی به چاپ رسید.

در این کتاب یادداشت های اینجانب در رابطه با نهج البلاغه که حدود دو سال مشغول تدوین و تنظیم آنها به صورت نثر بودم و در شبکه های مجازی فوق نشر داده شده بود را به صورت منظوم سرودم. آقای میسمی نسبت به ویرایش آنها و ارائه نقطه نظرات خود بطور مرتب کمال همکاری داشتند. بطوریکه بعضا چندین بار یک بیت اصلاح گردید و بصورت فعلی قابل ارائه شده است. لذا به پاس زحمات ایشان این مجموعه به صورت مشترک به چاپ رسید.

در این مجموعه فرازهایی از خطبه اول نهج البلاغه، خطبه شششنبه و عهدنامه حضرت علی (ع) به مالک اشتر در قالب مثنوی پنجاه بیتی به نظم آمده است. لازم به ذکر است که عهدنامه حضرت ابتدا در قالب دوازده قصیده سی بیتی با یک وزن ثابت و یک قافیه ثابت به نظم آمد. لذا بعضی از ابیات مثنوی با آنها هم پوشانی دارد.

این دفتر شامل یک هزار و هفتصد و پنجاه بیت مثنوی با وزن یکسان سروده شده است.

تمام اشعار برگرفته شده از نهج البلاغه و سخنان حضرت علی علیه السلام می باشد. اگر به اشعار فردوسی دقت شود، آنها نیز همگی به صورت مثنوی و با یک وزن شخصیت هایی مجازی را داستان سرایی می کند. اما در این مجموعه ما سخنان شخصیتی واقعی چون حضرت علی را با زبانی روان برای علاقه مندان معرفی می کنیم.

در سرودن یک شعر، وزن و قافیه اهمیت بسزایی دارد. به اختصار تجارب خود را برای اینکه در انتخاب قافیه یکسان دچار خطا نشویم، در ادامه بیان می کنیم. در یک شعر، تمام مصرع ها باید وزن یکسان داشته باشند. لذا برای اینکه دچار خطا نگردیم، وزن هر مصرع را با مصرع اول مقایسه می کنیم. چنانچه در قرائت توأم آنها یک صدایی حاصل شود، گوئیم هم وزن یا هم صدا هستند. اگر چه با شناخت وزن شعر نیز امکان بررسی هم وزنی مصرع ها وجود دارد. تجربه نشان می دهد، که نمی توان همزمان شعر سرود و مرتب مراقب بود که از وزن خارج نشویم. زیبایی شعر و دل نشینی شعر فدای وزن می شود، شعر بیشتر حالت گویشی پیدا می کند بجای جوششی. البته به مرور زمان ناخود آگاه، همانند رانندگی، ابیات هم وزن سروده می شوند.

از نظر ریاضی، یک غزل خوب دارای یک ردیف می باشد که می توان آن را به عنوان موضوع غزل در نظر گرفت. همچنین دارای قافیه های یکسان است، که باید مناسب ترین قافیه که با ردیف همخوانی دارد انتخاب کرد. همچنین واژه های در شعر با توجه به قافیه،

انتخاب گردد که در مجموع خواننده را به وجد آورد و پس از قرائت غزل، بطور ناخود آگاه ردیف را تکرار کند. به زبان ساده، قافیه نقش مسائل و واژه ها نقش حل المسائل را دارند. شعری زیبا و ارزشمند می شود که علاوه بر رعایت موارد فوق، از نظر محتوا نیز ارزشمند و مستند باشد. سعی شود یک غزل در یک موضوع و حد اکثر در ده بیت به نحو احسن سروده شود. در مثنوی قافیه زیاد نقش بازی نمی کند و سعی شود قافیه ها در ابیات متمایز باشد ولی محتوا نقش محوری در شعر را دارد.

بهترین وزن شعری برای سرودن داستان های طولانی مثنوی می باشد. در مثنوی هر بیت دو مصرع دارد که هر مصرع در یک بیت باید قافیه های یکسان داشته باشند. قافیه ها حداقل در یک مصوت مشترک هستند، اما این کافی نیست. برای اینکه دچار خطا نشویم، دو کلمه وقتی هم قافیه هستند، که اگر حروف مصوت (تکراری) آخر کلمه را آنقدر حذف کنیم بطوریکه مانده کلمه با حروف کمتر بی معنا شود. در این حالت مانده کلمه پس از حذفیات باید هموزنش

در انتهای کلمه بزرگتر یا مساوی دیگر در مصرع دیگر بیت موجود باشد. لزومی ندارد که تعداد حروف دو کلمه یکسان باشد. دو کلمه را هم وزن گوئیم، اگر آن را بخش کنیم، بخش های متناظر هم صدا باشند.

حروف انتهای قافیه را روی گویند. چنانچه روی های یکسان و حرف ماقبل قافیه دارای حرکت یکسان باشند، در اینصورت دو کلمه هم قافیه هستند. البته بهتر است دو کلمه هم قافیه، دارای حرکت های یکسان باشند، که موجب می شود آهنگ بهتری در اشعار برای شنونده ایجاد گردد. برای مثال کلمات سبقت و زحمت هم قافیه هستند اگر چه حروف "س" و "ز" دارای حرکت یکسان نیستند. همچنین کلمات روزگار و بی شمار هم قافیه هستند.

مثال ۱:

کلمات "غمی" و "آدمی": که پس از حذف ی، "غم" و "آدم" می ماند. مانده کلمه حذفی با حروف کمتر "غم" است. کلمه "دم" هموزن "غم" است. لذا دو کلمه غمی و آدمی هم قافیه هستند.

مثال ۲:

کلمات "خاک"، و "هلاک": هم قافیه هستند زیرا حرف "ک" روی است. کلمه مانده "خا" دارای هم وزن "لا" در هلاک می باشد. بنابراین کلمات خاک و هلاک هم قافیه هستند.

مثال ۳:

"گفتگو" و "او" هم قافیه هستند. زیرا در "و" مشترکند. ثانیاً با حذف "و" در کلمه با حروف کمتر "او" بی معنی می شود. بنابراین باید هم وزن "او" در انتهای "گفتگو" موجود باشد. اما "گو" هم وزن "او" می باشد. لذا کلمات "گفتگو" و "او" هم قافیه هستند.

تبصره ۱:

دو کلمه هم وزن هستند، اگر تعداد حروف یکسان داشته باشند. بعلاوه حروف متناظر به کلمات حرک یکسان مانند، فتحه، کسره، ضمه یا سکون داشته باشند.